

Sygn. akt V U 1219/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Głowczyński

Protokolant: star. sekr. sądowy Magdalena Teteruk

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2016 r. w Legnicy

sprawy z wniosku A. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania A. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

z dnia 4 sierpnia 2015 r.

znak dec. nr (...)

zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 4 sierpnia 2015 r. , dec nr (...) w ten sposób, że stwierdza, iż A. G. jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o. o . we W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 02 stycznia 2015 r.

SSO Krzysztof Głowczyński

Sygn. akt: VU 1219/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 04 sierpnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. stwierdził, że A. G. jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. we W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu w okresie od 2 stycznia 2015 r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w dniu 02 stycznia 2015 r. między A. G. a (...) Sp. z o.o. we W. doszło do zawarcia umowy o pracę, którą należy traktować jako czynność prawną pozorną, mającą na celu objęcie wnioskodawczyni obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi w związku ze spodziewaną niezdolnością do pracy z powodu ciąży. W toku kontroli przeprowadzonej u płatnika składek nie przedstawiono bowiem żadnych dowodów na to, że w spornym okresie wnioskodawczyni wykonywała pracę na rzecz płatnika w rozumieniu art. 22 § 1 k.p., w pełnym wymiarze czasu pracy jako pracownik biurowy. Organ rentowy zarzucił, że także od strony formalnej płatnik nie dopełnił obowiązków związanych z zatrudnieniem, gdyż zgłoszenie wnioskodawczyni do ubezpieczeń społecznych nastąpiło dopiero dnia 13 lutego 2015 r., składki zostały opłacone po terminie, a zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do podjęcia zatrudnienia wnioskodawczyni uzyskała dopiero dnia 09 lipca 2015 r., podczas gdy od 23

marca 2015 r. pozostawała niezdolna do pracy. W okresie absencji płatnik składek nie zatrudnił nikogo na tym samym stanowisku wnioskodawczyni. Nie zatrudniał też wcześniej nikogo na takim stanowisku. Ponadto organ rentowy poddał w wątpliwość, by sytuacja finansowa płatnika była na tyle dobra, by zatrudnić pracownika za wynagrodzeniem 2.783,21 zł netto, podczas gdy spółka posiadała zaległości składkowe.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła ubezpieczona A. G., uzupełniane w kolejnych pismach procesowych. Domagała się zmiany zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że w okresie objętym decyzją podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu jako pracownik. Skarżonej decyzji zarzuciła błędne ustalenia faktyczne i w konsekwencji błędne uznanie, że nie świadczyła pracy na podstawie przedmiotowej umowy o pracę.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o jego odrzucenie, wobec błędnego określenia zaskarżonej decyzji, ewentualnie oddalenie, uzasadniając swoje stanowisko tak jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni A. G., z wykształcenia kosmolog, posiada doświadczenie zawodowe w dziedzinie kosmologii, wizażu, reklamy, poligrafii i fotografii, budownictwa i handlu detalicznego. Przez wiele lat współpracowała z ojcem, który prowadził działalność do 2012 r. w powyższym zakresie, w biurze położonym na parterze budynku w L. przy ul. (...), w którym było też jego mieszkanie. Od 2000 r. wnioskodawczyni z uwagi na stan zdrowia ojca przejęła prowadzenie działalności gospodarczej pod firmą (...). Z jej prowadzenia wycofała się z końcem stycznia 2014 r., częściowo wygasła kontakty handlowe przejęte po ojcu, mimo to wielu stałych klientów ojca utrzymało z nią kontakt. Jednym z klientów jej działalności była spółka (...), której przedstawicielem był M. F. – przyrodni brat wnioskodawczyni, a jej matka była mniejszościowym udziałowcem niezaangażowanym bezpośrednio w działalność spółki. Ojciec wnioskodawczyni nieodpłatnie udostępnił spółce wyposażone biuro w budynku, w którym mieszkał. Spółka ta zajmuje się działalnością w różnorodnych dziedzinach, w tym fotografii, głównie jednak pośrednictwem z zakresu budowlanki i transportu. Usługi te spółka wykonuje współpracując z podwykonawcami, w oparciu o umowy cywilnoprawne, czasem w ramach samozatrudnienia.

Spółka, celem przyszłego rozszerzenia swej działalności gospodarczej oraz przejęcia klientów byłej firmy wnioskodawczyni, a wcześniej jej ojca, postanowiła zatrudnić wnioskodawczynię na podstawie umowy na stanowisku pracownika biurowego na pełen etat. W zakresie obowiązków pracowniczych wskazano następujące czynności: obsługa komputera: kompletowanie dokumentów zgodnie z wytycznymi, przygotowanie dokumentów do wysłania pocztą (tradycyjną lub elektroniczną), odebranie dokumentów z poczty, innych biur lub innych instytucji; dostarczanie dokumentów osobiście pod wskazany adres; pobieranie pokwitowań; pozostałe czynności nie wymienione, a podlegające pod prace biurowe; analiza rynku przy użyciu środków masowego przekazu (internet, gazeta, inne); zapotrzebowanie na usługi - tendencje wzrostowe i spadkowe: usługi budowlane, usługi remontowe, usługi transportowe, usługi finansowe, usługi księgowe; usługi export import (teren Europy); usługi medyczne, usługi lotnicze; zapotrzebowanie na wynajęcie: siły roboczej, sprzętu budowlanego, sprzętu ciężkiego (walce, koparki, wiertnice), środków transportu, lokali biurowych, lokali magazynowych.

Wynagrodzenie wnioskodawczyni ustalono w umowie o pracę z dnia 02 stycznia 2015 r. na kwotę 2.783,31 zł netto. Miejscem świadczenia pracy było biuro w L. - dotychczasowa siedziba firmy wnioskodawczyni i jej ojca. Płatnik przekazał wnioskodawczyni do dyspozycji laptop. Głównym zadaniem wnioskodawczyni była analiza rynku na podstawie informacji zamieszczonych głównie w internecie, pod kątem zapotrzebowania na dane usługi, nie tylko budowlane. Chodziło o ustalenie w jakim kierunku opłacalny jest rozwój spółki. W tym celu wnioskodawczyni telefonicznie także rozpytywała o współpracę z innymi firmami, pytała o możliwość wykonania usług, o zapotrzebowaniu których dowiadywała się z internetu, bądź z informacji pracodawcy, który na bieżąco przekazywał jej zadania odnośnie znalezienia podwykonawcy na daną usługę. Wnioskodawczyni prowadziła korespondencję mailową z innymi podmiotami w imieniu spółki, nie figurując imiennie w mailach. Przekazywała też notatki pracodawcy, których nie przechowywał. Sporządzała też listy adresów internetowych przydatnych dla

znalezienia informacji w danej dziedzinie usług. W swej pracy była nadzorowana telefonicznie przez przedstawicieli płatnika. Jej stanowisko miało charakter samodzielny, a prowadzona przez nią analiza rynku i dokonane rozeznanie w podwykonawcach spółka traktowała jako inwestycję w rozwój przedsiębiorstwa, zwłaszcza że wnioskodawczyni była znana klientom z branży fotograficznej, wizażu i poligrafii i miała ich trzymać na rzecz pracodawcy.

Wnioskodawczyni nie zawierała w imieniu płatnika umów. Przekazywała jedynie informacje o możliwościach zawarcia kontaktu na dane usługi. Kontrakty były realizowane w późniejszym czasie w sposób ustalony szczegółowo między klientem znalezionym przez wnioskodawczynię a przedstawicielami spółki. Faktury były wystawiane na płatnika. Głównie były to usługi transportowe, a także poligraficzne i fotograficzne, dotyczące przygotowania dokumentacji fotograficznej wyrobów szklanych. Wnioskodawczyni prowadziła też czasochłonne negocjacje w sprawie przygotowania pleneru do filmu twórców z W.. Ostatecznie z przygotowanego przez nią pleneru zrezygnowano i transakcja nie została sfinalizowana.

Przed przystąpieniem do pracy, mimo otrzymanego skierowania, wnioskodawczyni nie udała się na badania do lekarza medyny pracy. O braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na powierzonym stanowisku uzyskała zaświadczenie dopiero dnia 09 lipca 2015 r., wobec tego, że dopiero po wszczęciu postępowania kontrolnego przez ZUS płatnik sprawdził braki w dokumentacji osobowej wnioskodawczyni.

Do ubezpieczenia społecznego wnioskodawczyni została zgłoszona przez płatnika w dniu 13 lutego 2015 r., z datą od 02 stycznia 2015 r. Opóźnienie było spowodowane tym, że spółka nie posiada księgowej, nie jest również obsługiwana przez biuro rachunkowe, a samodzielna obsługa kadrowo-podatkowa dokonywana jest bezpośrednio przez członków zarządu i pełnomocnika spółki M. F. w sposób niedbały i nieudolny.

O ciąży wnioskodawczyni dowiedziała się dnia 23 marca 2015 r., w czasie wizyty lekarskiej, w czasie której jednocześnie stwierdzono, że ciąża jest zagrożona i wymaga zwolnienia ze świadczenia pracy. Od 23 marca 2015 r. wnioskodawczyni pozostawała niezdolna do pracy aż do rozwiązania, które nastąpiło 12 września 2015 r.

Na czas absencji wnioskodawczyni płatnik dotąd nie zatrudnił pracownika na jej zastępstwo.

Na skutek podjętego postępowania kontrolnego w sprawie zgłoszenia wnioskodawczyni do ubezpieczeń społecznych, organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 04 sierpnia 2015 r., stwierdził, że A. G., jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. we W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu w okresie od 02 stycznia 2015 r.

Bezpośrednią konsekwencją powyższej decyzji była decyzja ZUS z dnia 06 sierpnia 2015 r. w przedmiocie odmowy zasiłku chorobowego.

Odwołanie od wymienionej decyzji z dnia 04 sierpnia 2015 r. wnioskodawczyni dnia 07 września 2015 r. złożyła do Sądu Okręgowego w Legnicy za pośrednictwem ZUS, mylnie oznaczając, iż zaskarża decyzję z dnia 06 sierpnia 2015 r. Odwołanie zostało przekazane przez organ rentowy do Sądu Rejonowego w Legnicy. Po sprecyzowaniu odwołania w zakresie oznaczenia zaskarżonej decyzji, sprawa została przekazana według właściwości rzeczowej do Sądu Okręgowego w Legnicy.

D o w ó d: - w aktach ubezpieczeniowych:

decyzja z dnia 04.08.2015 r.;

kopia akt osobowych, kopia decyzji z dn. 06.08.2015r.,

KRS płatnika, informacja z CEIDG;

- postanowienie – k. 17;

- kopie faktur – k. 159-166;
- zaświadczenie lekarskie – k. 168;
- zeznania świadków: T. W.,
M. F. ,
T. G. ,
A. O. (e- protokół z dnia 29 marca 2016 r.),
E. D. (odezwa Sądu Rejonowego w Słubicach – k. 136-137),
P. P. (odezwa Sądu Okręgowego w Warszawie – k. 114-115),
S. G. (e-protokół z dn. 19 maja 2016 r.);
- wyjaśnienia wnioskodawczyni – e-protokół z dn. 19 maja 2016 r.

Sąd zważył:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie należy wyjaśnić, że niesłuszny okazał się wniosek o odrzucenie odwołania jako spóźnionego. Z akt sprawy wynika, że odwołanie zostało skierowane do właściwego Sądu, a organ rentowy, kierując się błędnym oznaczeniem zaskarżonej decyzji, wskazującej na decyzje w przedmiocie prawa do zasiłku chorobowego, skierował odwołanie, wbrew jego treści, do Sądu Rejonowego w Legnicy, co spowodowało, że do Sądu właściwego odwołanie trafiło po terminie. Tymczasem treść zarzutów stawianych w odwołaniu nie pozostawia żadnych wątpliwości, że zamiarem wnioskodawczyni było skierowanie odwołania od decyzji o podleganiu ubezpieczeniom społecznym. Zatem opóźnienia powstałe w takich okolicznościach, w toku postępowania nie mogą powodować uznania odwołania za spóźnione nadmiernie z przyczyn zależnych od wnioskodawczyni.

Przechodząc do meritum sprawy, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9 osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są między innymi pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. Za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a. Osoby będące pracownikami podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu (art. 11 ust. 1 wskazanej ustawy). Osoby podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 12 ustęp 1 wskazanej ustawy). Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczenia (art. 36 ust. 1, 2 i 4 ustawy systemowej).

Stosownie do art. 13 pkt 1 ustawy systemowej obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają pracownicy - od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem (art. 22 § 1 Kodeksu pracy).

W rozpoznawanej sprawie sporna między stronami jest ważność zawartej w dniu 02 stycznia 2015 r. umowy o pracę zawartej między płatnikiem składek a wnioskodawczynią. Organ rentowy po przeprowadzeniu kontroli w przedmiocie zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych uznał, że przedmiotowa umowa o pracę jest nieważna, bowiem jest pozorna,

zawarta tylko w celu uzyskania zasiłku macierzyńskiego i tym samym nie stanowi tytułu do objęcia wnioskodawczyni obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi.

Zgodnie z art. 83 § 1 zd. 1 kodeksu cywilnego nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność występuje w każdym przypadku, gdy strony zgodnie ustalą, że co najmniej oświadczenie woli złożone przez jedną z nich nie będzie wywoływało wyrażonych w nim skutków prawnych. Z powyższego wynika, że przy składaniu pozornego oświadczenia woli występuje element koniecznego współdziałania stron (por. Kodeks cywilny. Komentarz, Edward Gniewek (redaktor), Warszawa 2008 r. (dalej: Komentarz do KC) str. 225-226). Umowa o pracę będzie zatem zawarta dla pozorów, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony miały świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy (por. wyr. SN z dnia 4 sierpnia 2005 r. II UK 321/04, OSNP 2006/11-12/190).

O tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych decyduje faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych. Ocena ważności umów o pracę powinna każdorazowo następować na podstawie analizy indywidualnego stanu faktycznego, przy użyciu reguł doświadczenia życiowego i dokładnym rozważeniu okoliczności danej sprawy, w tym zwłaszcza rzeczywistego świadczenia pracy, jej odbierania i opłacania, racjonalnego układania stosunków pracy (np. w przedmiocie faktycznych potrzeb lub możliwości ekonomicznych zatrudnienia pracownika, czy też stopnia naruszenia zasad uczciwości pomiędzy stronami stosunku pracy). Kwestia pozorności umów o pracę zawieranych także z kobietami w ciąży była niejednokrotnie przedmiotem orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych, gdzie generalnie przyjęto, iż nie może być mowy o pozorności, gdy umowa o pracę jest rzeczywiście wykonywana. Także dążenie do uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego jako cel podjęcia zatrudnienia, nie świadczy o zamiarze obejścia prawa, jeśli zawarta z tego powodu umowa o pracę jest faktycznie realizowana (por.: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 06 marca 2007 r., I UK 302/06; z dnia 19 stycznia 2010 r., I UK 261/09; z dnia 21 maja 2010 r., I UK 43/10). Fakt zawarcia umowy o pracę przez kobietę w ciąży sam w sobie nie może stanowić o jej pozorności czy nieważności. Naturalnym jest bowiem, iż kobieta także w tym stanie może poszukiwać zatrudnienia zarówno dla spełnienia zawodowego, zabezpieczenia finansowego swych potrzeb, jak i dla zabezpieczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego. Przeciwnie zapatrywanie mogłoby prowadzić w praktyce do wprowadzenia zakazu zawierania umów z kobietami ciężarnymi, co byłoby sprzeczne z podstawową zasadą prawa pracy określoną w art. 11³ k.p., wprowadzającym zakaz jakiegokolwiek dyskryminacji w stosunkach pracy (por. wyroki: Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 kwietnia 1999 r., III AUa 49/99; Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 kwietnia 2007 r., III AUa 322/07). Istotny jest też pogląd wyrażony w orzecznictwie, który Sąd Okręgowy podziela, że o pozorności umowy o pracę nie może świadczyć fakt zatrudnienia pracownika od razu na czas nieokreślony, zaś nieprawidłowe prowadzenie akt osobowych czy inne formalne zaniedbania pracodawcy nie mogą obciążać pracownika (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dn. 6 października 2004 r., III AUa 175/04).

Mając powyższe na uwadze, w przekonaniu Sądu zarzut organu rentowego o pozorności umowy okazał się nietrafny w kontekście całokształtu okoliczności faktycznych niniejszej sprawy.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego, obejmującego zeznania świadków, wyjaśnienia wnioskodawczyni oraz dokumentację dotyczącą okresu zatrudnienia ubezpieczonej u płatnika wynika, że wnioskodawczyni faktycznie świadczyła pracę na rzecz spółki (...) na podstawie umowy o pracę zawartej w dniu 02 stycznia 2015 r. Dowody te Sąd uznał za wystarczające do ustalenia, że A. G. pracowała przy analizie rynku i poszukiwaniu nowych usług i kontrahentów dla spółki, skupiając się na odzyskaniu klientów zakończonej przez nią rok wcześniej działalności, którą kontynuowała po zmarłym ojcu. Jej praca była pracą wymagającą negocjacji i umiejętności wyszukiwania informacji o potrzebach rynku z internetu. Wobec tego, że wnioskodawczyni nie była upoważniona do zawierania kontraktów w imieniu pracodawcy, to jej praca nie pozostawiła materialnych dowodów jej świadczenia. Informacje przekazywane przez nią były na bieżąco wykorzystywane, płatnik nie gromadził związanej z tym dokumentacji. Jednocześnie wnioskodawczyni traciła niejako kontrolę nad losami danej transakcji w momencie przekazania informacji o

możliwości jej przeprowadzenia – bo na tym kończyły się jej obowiązki jako pracownika. Ponadto istnieją wiarygodne, pośrednie dowody pracy świadczonej przez wnioskodawczynię w postaci faktur za usługi poligraficzne i fotograficzne, na które zapotrzebowanie miała poszukiwać wnioskodawczyni w ramach swych obowiązków pracowniczych.

Zdaniem Sądu ocenę pozorności przedmiotowej umowy o pracę należy dokonać, przy uwzględnieniu, iż do jej zawarcia doszło w szczególnej sytuacji, w której spółka chciała przejąć kontakty z klientami obsługiwanymi wcześniej w zakresie fotografii i poligrafii przez firmę ojca wnioskodawczyni, a którzy byli związani z nią, jako osobą, która próbowała kontynuować pracę ojca. Mając to na uwadze, nie można czynić zarzutu, że płatnik nie zatrudnił nikogo w zastępstwie wnioskodawczyni w czasie jej absencji w pracy, skoro jej praca znacznie opierała się na jej osobistych kontaktach z tymi klientami. Z kolei wytykane przez organ rentowy nieprawidłowości w sprawach kadrowych i w prowadzeniu akt osobowych przez pracodawcę nie mogą rodzić dla zainteresowanej negatywnych konsekwencji w zakresie jej tytułu do ubezpieczeń społecznych, skoro pracę świadczyła zgodnie z zawartą umową. Jednocześnie też nie można podważać istnienia stosunku pracy tylko z tego względu, że płatnik nie zawierał umów o pracę z innymi osobami współpracującymi ze spółką (...), skoro w strukturze przedsiębiorstwa płatnika stanowisko wnioskodawczyni było stanowiskiem samodzielnym, nieporównywalnym z innymi.

Jednocześnie – co dodatkowo potwierdza brak pozorności ocenianej umowy o pracę - nie było podstaw, by uznać, że w chwili jej zawierania lub w chwili spóźnionego zgłoszenia wnioskodawczyni do ubezpieczeń społecznych, strony działały jedynie w celu zapewnienia wnioskodawczyni tytułu do ubezpieczeń, ze świadomością rychłego i pewnego stanu niezdolności do pracy z powodu ciąży. Z zaświadczenia lekarskiego przedłożonego w sprawie przez odwołującą oraz z jej wyjaśnień i twierdzeń płatnika wynika, że o ciąży powzięła informację dopiero dnia 23 marca 2015 r.

W konsekwencji powyższego, uznać należało, że brak jest podstaw do stwierdzenia, że przedmiotowa umowa o pracę z dnia 02 stycznia 2015 r. jest czynnością prawną pozorną.

Wobec powyższego, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję, orzekając co do istoty sprawy.